

MIROSLAV GLAVIČIĆ

NOVI KASNOANTIČKI GROBOVI NEKROPOLE U ČOPIĆEVU NASELJU U SENJU

Miroslav Glavičić
Filozofski fakultet
Sveučilišta u Splitu
HR 57000 Zadar

UDK:903(497.13 Senj)
Stručni članak
Ur.: 1993-05-10

Prostor Dolac – Čopićevo naselje u Senju već je otprije poznat kao mjesto na kojem se nalazila kasnoantička nekropola na redove. U svibnju 1993. zaštitnim istraživanjem dokumentirana su tri groba isklesana, pliče ili dublje, u tufu i orijentirana u pravcu SZ-JI. U dva groba otkriveni su dislocirani skeletni ostaci inhumiranih pokojnika pa, uz neke druge pokazatelje, možemo zaključiti da su već jednom prije prekopani. Stoga se skromni nalazi u njima ne mogu držati inventarom groba. Nalaz dijela poklopca sarkofaga, koji je na ovoj nekropoli sekundarno upotrijebljen najvjerojatnije kao dio pokrova nekog groba, prvi je dokumentirani nalaz ove vrste na cijelom prostoru antičke Senije. Grob 64 tako je nazvan samo uvjetno jer se pretpostavlja da se ovdje radi o mjestu predviđenom za ukop koje nikada nije uređeno kao grob.

Istraženi grobovi, na temelju načina izradbe, orijentacije, položaja i analogija s ranije istraženim grobovima ove kasnoantičke nekropole, datiraju se zbog nedostatnih priloga za preciznije kronološko determiniranje samo okvirno u 4.-5. st., odnosno u rano-kršćansko razdoblje Senije.

Da se u Senju na prostoru poznatom pod nazivom Varoš – Dolac – Čopićevo naselje, u blizini Doma zdravlja, nalazila antička nekropola, poznato je već od godine 1902., odnosno od godine 1913.¹ Od 1955. pa do danas ovaj je prostor više puta istraživan, ali

¹ U kolovozu 1902. iskopao je J. Čopić grob pačetrovinskog oblika za čiju je gradnju sekundarno upotrijebljen i ulomak profilirane ploče od vapnenca dim. 14,5x2,5x,7 cm. Uz vjerojatno inhumiranog pokojnika pronađeni su i prilozi. O tome vidi: J. Brunšmid, *Kameni spomenici Hrvatskoga narodnoga muzeja u Zagrebu* (dalje: *Kameni spomenici...*), *Vjesnik Hrvatskoga arheološkoga društva* (dalje: *VHAD*), n.s., 9, Zagreb 1907., str. 307., br. 644.

U srpnju 1913. iskopao je J. Čopić i ploču od žučkastog vapnenca (dim. 90x42,4x18 cm) koja je služila kao pokrov zidanog groba s kosturom (J. Klemenc, *Senj u prehistorijsko i rimsko doba,*

uvijek zaštitno, a nikada sustavno.² Dosadašnje spoznaje govore nam da se na spomenutom prostoru, veličine cca 100x200 m, nalazila jedna od većih kasnoantičkih nekropola na redove s inhumiranim pokojnicima (sl. 1.). Po načinu izradbe razlikujemo tri vrste grobova: 1. u tehničar suhozida, 2. isklesani u tufu (s mogućnošću obljepljivanja žbukom) i 3. grobovi napravljeni pomoću amfora. Do sada je registrirano 60-ak grobova, koji su i odredili perimetre nekropole, a kojima pridružujemo i 4 nova, otkrivena zaštitnim istraživanjem u svibnju 1993.³

Naime, po dojavi prof. Mile Rončevića da je pri raščišćavanju terena uz svoju kuću u Ulici Ante Starčevića (kat. čestica 315/3) naišao na tragove grobova, očividom je utvrđeno, a zatim i potvrđeno zaštitnim arheološkim istraživanjem, da se radi o 4 nova groba poznate nam kasnoantičke nekropole (sl. 2.).⁴ Pri raščišćavanju dignut je sloj zemlje do dubine kamena živca (80-100 cm nasipa ranijeg vrta) koji se postupno sužava prema ulici, a u kojem su isklesani grobovi.⁵ Grob 64 uvjetno je tako nazvan budući da se na temelju zatečenog stanja nije moglo točno utvrditi radi li se ovdje stvarno o mjestu

Hrvatski kulturni spomenici, I, Senj, Zagreb 1940., str. 5.). Na prednjoj strani uklesana je *tabula ansata* i natpis: LIB(ero) PAT(ri) / L(ucius) GAVIVS OPTATVS SAC(erdos) / LIBVRNOR(um) IMMEMOR(iam) GAVIAE / L(ucii) F(iliae) MAXIMAE MATRIS TEMPLVM / A PARTE DEXTRA AEDIC(ulae) LIBERO / ADITV MAIORI ALTANO CVM VALVIS / ET ACCVBIV ET SEDIBVS VETVSTATE / CORRVPITVM A SOLO RESTITVIT (B. Gabričević, Une inscription inédite provenant de Senja, *Archeologia lugoslavica*, 2, Beograd 1956., str. 53.-56.). Spominjanje svetišta boga Libera i mjesto nalaza teško da mogu biti u nekoj svezi, pa je najvjerojatnije ova ploča s natpisom, koji se po onomastičkim i epigrafičkim karakteristikama datira u 2. st., donesena iz svetišta po njegovu rušenju da bi bila sekundarno upotrijebljena kao pokrov groba. Držimo vjerodostojnim da je u blizini bilo još grobova s inhumiranim pokojnicima, a podatak da su se nalazile i posude s pepelom, što bi impliciralo ritus incineracije, odnosno žarne grobove, ne možemo provjeriti.

² O rezultatima zaštitnih istraživanja vidi: A. Glavičić, Arheološki nalazi iz Senja i okolice, I, *Senjski zbornik* (dalje: *Senj, zb.*), 2, Senj 1966., str. 405.-406., sl. 98-99; Isti, Arheološki nalazi iz Senja i okolice, IV (dalje: Arheološki nalazi ...IV), *Senj, zb.*, 8, Senj 1980., str. 181.-186., sl. 64-70; Isti, Arheološki nalazi iz Senja i okolice, VI (dalje: Arheološki nalazi... VI), *Senj, zb.*, 10-11, Senj 1984., str. 23-27., sl. 12-13; Isti, Stara i nova groblja, grobovi na području grada Senja i šire senjske okolice (I), *Senj, zb.*, 19, Senj 1992., str. 92.; I. Fadić, Staklena boca iz Senja s reljefnim prikazom ljudske glave, *Senj, zb.*, 9, Senj 1981.-82., str. 53.-62.; Isti, Kasnoantička nekropola u Senju, *Senj, zb.*, 15, Senj 1988., str. 57.-64., sl. 1-4.

³ Očivid i zaštitno istraživanje obavili su prof. Ante Glavičić, ravnatelj Gradskog muzeja Senj i autor ovoga članka. Na pomoći pri istraživanju, savjetima i dopuštenju za objavu prof. Glavičiću srdačno se zahvaljujem. Osnovne obavijesti o nekropoli i zaštitnom istraživanju dani su u *Novom listu* od 26. svibnja 1993. na str. 12.

⁴ Pri pripremi građevinskog zemljišta za kuću M. Rončevića god. 1983. naišlo se na grobove iste vrste. O tome vidi: A. Glavičić, Arheološki nalazi... VI, *Senj, zb.*, 10-11, Senj 1984., str. 23.-26., sl. 12-13. Kada se 1990. vršila građevinska priprema terena za kuću B. Lončarića (kat. čestica 317/1) mehanizacijom je uništeno 10-ak grobova koji se zbog zatečenog stanja nisu mogli dokumentirati. Sudeći prema ostacima tegula i građi tla, možemo pretpostaviti da se ondje radilo o grobovima izrađenim u tehničar suhozida i pokrivenim krovnim opekama ili o ukopima pokojnika u običnu zemlju (moguća uporaba amfora), a iznad bi se postavio pokrov od tegula u obliku dvoslovnog krova. Potrebita mjerenja i crteže na kojima je prikazan položaj grobova 61-64 u odnosu na objekte i katastarske čestice u K.O. Senj učinili su djelatnici Odjela za katastar i geodetske poslove u Senju, kojima se na trudu i susretljivosti najsrdačnije zahvaljujemo.

⁵ Tada je otkopan u cijelosti i dijelom razbijen (donji dio lijeve bočne strane u duljini 80 cm od donožnice) grob 61.

Sl. 1. Položaj kasnoantičke nekropole u Čopićevu naselju u Senju: 1. ex ambulanta, 2. nova zgrada Doma zdravlja, 3. kuća J. Lončarića, 4. kuća I. Prpića, 5. kuća B. Lončarića, 6. kuća M. Tomljanovića, 7. kuća B. Tomljanovića, 8. kuća J. Čopića, 9. kuća M. Čopić

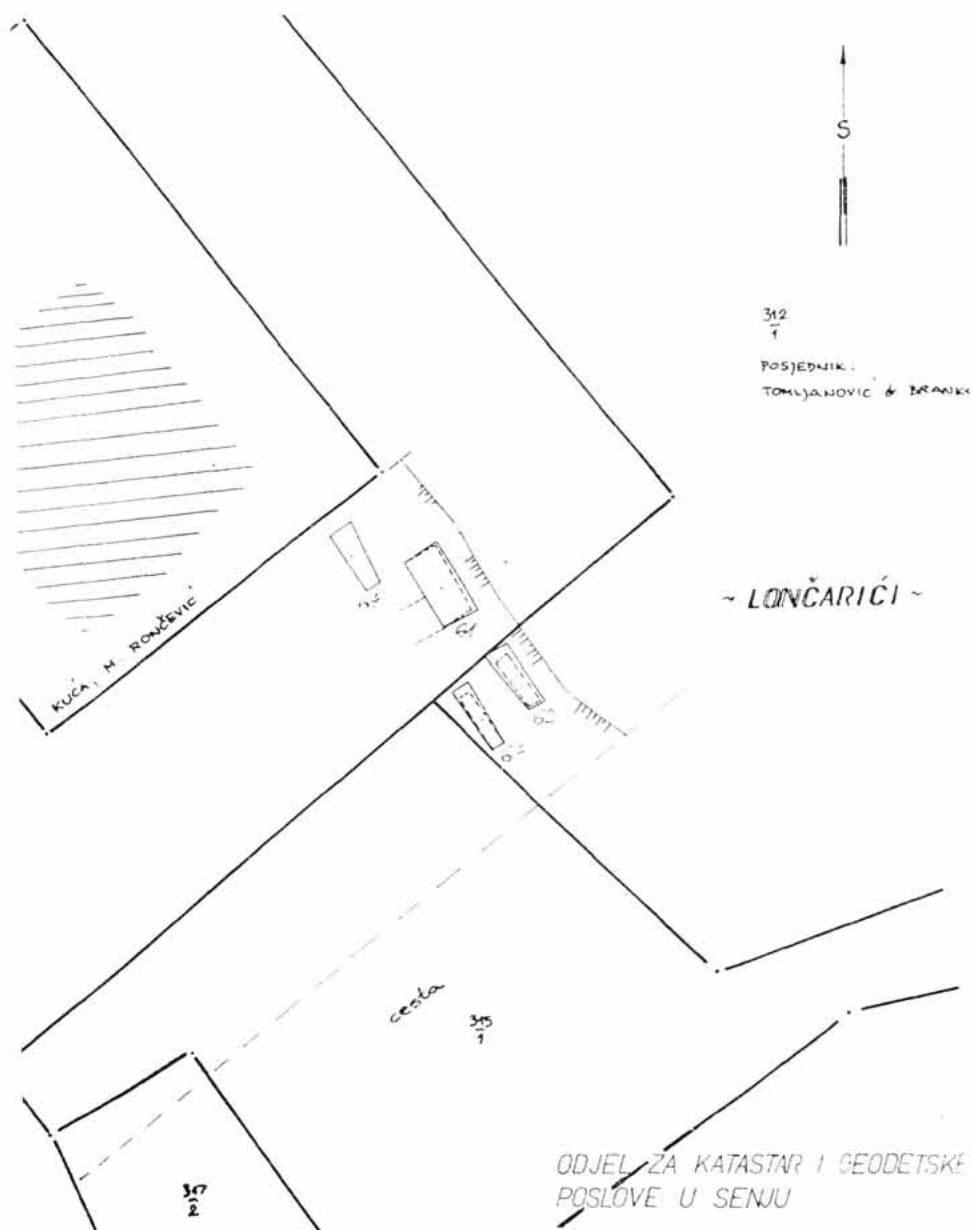

ukopa ili se plitkim klesanjem samo naznačilo (rezerviralo) mjesto budućeg ukopa. Grobovi su smješteni na cca 10 m² površine, dok je raščišćeni teren znatno veći i možemo samo pretpostaviti da su se i nešto niže prema ulici nalazili grobovi koje na temelju današnjeg stanja ne možemo potvrditi. Prema iskazu vlasnika, u otkopanom materijalu iznad nivelete grobova, uz uobičajenu zemlju te manje i veće kamenje nepravilnog oblika, nalazio se kameni suhozid, podzid ranije terase vrta ili posjeda, ali i ulomci rimskih krovnih opeka (tegula) i keramike, kako se ustanovilo u otkopanom materijalu.

Istražena tri groba i četvrti tako uvjetno nazvan brojem nadovezujemo na ranije istražene i dokumentirane pa ih stoga označavamo brojevima 61-64.⁶

Grob 61

Prilično pravilna pačetvorina dimenzija 174x87(83) cm isklesana u tufu do dubine 21-31 cm je grob 61 (sl. 3.). Relativna mala dubina (u odnosu na istu vrstu grobova na ovoj nekropoli) mogla se nadomjestiti zidanjem uvis uz uporabu žbuke čiji su samo

Sl. 2. Položaj grobova 61-64 u odnosu na objekte i katastarske čestice u K.O. Senj

Sl. 3. Senj, Čopićevo naselje - kasnoantički grob 61

Sl. 4. Senj, Čopićevo naselje - kasnoantički grobovi 62 i 63

bijeli tragovi utvrđeni duž stranice groba. Ipak držimo prihvatljivijim tumačiti spomenute tragove žbuke kao ostatke neke konstrukcije za zatvaranje groba (kamene ploče, tegule ili sl.), a za koju je bila potrebna žbuka kao sredstvo učvršćivanja. Relativna velika širina upućuje na pomisao da je grob bio predviđen za više (dva paralelna) ukopa. Uz lijevu bočnu stranu, u blagom luku od uzglavnice prema donožnici, grob je sužen zidićem širine 22-25 cm izrađenim uz uporabu žbuke čiji su tragovi vidljivi na podnici. Do uništenja ovoga zidića došlo je vjerojatno pri raščišćavanju, kada je i probijena lijeva bočna strana u dužini 80 cm od donožnice, pa naše izrečene pretpostavke osim bijelih tragova žbuke na podnici ne možemo potkrijepiti drugim dokazima. Podnica groba klesanjem je poravnata stijena. Isklesane stijenske i podnica groba nisu žbukani.

U grobu, u stanju u kojem je zatečen, nisu pronađeni nikakvi skeletni ostaci ni prilozi. Iz iskaza se moglo doznati da se iznad groba i u smjeru njegova pružanja nalazio suhozidni podzid ranije terasa vrta.

Grob 62

Grob pačetrovinskog oblika, s nešto suženom i zaobljenom uzglavnicom i donožnicom u odnosu na središnji dio, uklesan je u tufu, a zatim ožbukana po stranicama (sl. 4, lijevo). Dno je grubo poravnato klesanjem stijene. Prije istraživanja bio je vidljiv do dubine 10-ak cm, a već tada bila je otučena žbuka uokolo groba koja je vjerojatno služila

⁶ Ovaj broj od 64 groba znatno je veći. Uništene grobove nije se moglo dokumentirati, njihov broj ne možemo ni pretpostaviti pa nam preostaje jedino da ove i buduće grobove pridodajemo broji od 60 ranije dokumentiranih grobova.

za učvršćivanje grobnog pokrova. Žbuka je od finog šljunka bez opeke pomiješanog s vapnom. Na ostacima žbuke nisu uočeni tragovi uslojavanja kamenja kojim bi se izravnala visina groba. Ta činjenica kao i znatna dubina groba (54-60 cm) razlozi su zbog kojih držimo vjerojatnim da je žbuka služila za učvršćivanje grobnog pokrova. Pri istraživanju nije se nailazilo na tragove mogućeg pokrova groba (tegule, ravnije kamene ploče – poklopnice). Manje i nešto veće kamenje nepravilna oblika, koje se pojavljivalo u iskopu na različitim dubinama i bez reda, nije moglo pripadati grobnom pokrovu ili nekom drugom dijelu njegove arhitekture.

Širina groba na vrhu iznosi 58-67 cm i suzuje se prema uzglavnici, odnosno donožnici, a na dnu se širina smanjuje na 35-40 cm, što je rezultat klesanja i obljepljivanja žbukom. Dužina podnice iznosi 180 cm, dok se zbog nasipa pri vrhu nije mogla ustanoviti. Dubina iznosi od 54 cm kod uzglavnice do 60 cm kod donožnice.

Na dubini od 40 cm od vrha pa sve do dna nailazilo se na ljudske kosti nabacane bez reda i grupirane u dužini 60 cm od uzglavnice ka sredini groba (npr. u blizini kosti potkoljenice postavljene gotovo okomito u odnosu na bočne stranice naišlo se na ostatke ljudske vilice sa zubima). Pronađene kosti lako su se mrvile, a dale su se raspoznati samo veće kosti. Prema njihovoj veličini zaključujemo da se radi o odrasloj osobi. Nalazi dijelova lubanje u SZ dijelu groba potvrđuju, kao i analogije s ranije istraženim grobovima, da se glava pokojnika nalazila u tom SZ dijelu groba. Stoga i naše određivanje uzglavnice na SZ i donožnice na JI ima, vjerujemo, dostatno uporište. Spomenuto manje i nešto veće nepravilno kamenje nalazilo se između kostiju i na samoj podnici. Manje kosti koje su se samo sporadično pojavljivale u preostalom dijelu groba nisu se dale identificirati. Dislociranost kostiju i njihova ispremiješanost sigurno pokazuju da je ovaj grob već ranije bio prekopan.⁷

U iskopu je izdvojeno 60-ak uglavnom manjih ulomaka keramike koji pokazuju poznata provincijalna svojstva. Radi se o ostacima posuda za svakodnevnu uporabu, sudeći prema njihovoj debljini, srednje veličine rađene na lončarskom kolu čiji se tragovi opažaju na unutrašnjoj strani. U presjeku su crvenkaste boje, dobro pečeni i s primjesom veoma usitnjenog kalcita. S vanjske strane, a neki i s unutrašnje, imaju premaz smeđe boje. Iznimka je sačuvano dno plitice ili tanjura koje s vanjske strane ima premaz plavkaste boje. Od ostalih oblikovnih dijelova izdvojena su samo dva ulomka vrata i blago razvraćena oboda posuda. I u profilu nasipa vide se usitnjeni ulomci keramike.

Osim spomenutih ulomaka posuda, naišlo se pri dnu i po sredini groba na predmete za koje je, jer je sigurno da je grob ranije prekopan, teško reći da su pripadali pokojniku, a to su: željezni čavao (nedostaje glava) četvrtasta presjeka sačuvane dužine 4 cm, mala brukvica sa stožastom glavicom ukupne dužine 1,5 cm i željezni tordirani šiljati predmet (sačuvana dužina 3 cm) za koji možemo pretpostaviti da je tm neke kopče (sl. 5.).⁸

⁷ Prekopavanje grobova uočeno je već za ranijih istraživanja. O tome vidi: A. Glavičić, *Arheološki nalazi ... IV, Senj, zb.*, 8, Senj 1980., *Isti, Arheološki nalazi... VI, Senj, zb.*, 10-11, Senj 1984., str. 24.

⁸ Pronađeni predmeti nisu podatni za datiranje. Ranije pronađeni čavli tretirani su kao dokazi postojanja drvenog pokrova ili sanduka. S obzirom na izradbu ove vrste grobova držimo da je to u ovom slučaju malo vjerojatno, pače još je jedan dokaz u prilog tvrdnje da su već ranije prekopani. Crteže predmeta (sl. 3. i 4.) napravio je gosp. Željko Čubrilo, dipl. prav., kojemu se na učinjenom i ovom prilikom najljepše zahvaljujemo.

Grob 63

Gotovo paralelno s opisanim grobom 62, od kojega je udaljen 60-70 cm, isklesan je u tufu grob 63 (sl. 4, desno). I oblikom (pačetvorina s nešto suženim i zaobljenom uzglavnicom i donožnicom u odnosu na srednji dio groba) i načinom izvedbe (isklesan u tufu, stranice obljepljene žbukom) odgovara opisanom grobu 62. Razlika je (osim u dimenzijama) samo u tome što je ovom grobu lijeva bočna strana znatno niža nego desna. Je li tome razlog prirodni pad terena (do potrebne visine grob je mogao biti ograđen kamenjem u tehnici suhozida koji bi se iznutra zaravnali žbukom) ili je to posljedica raščišćavanja terena, na temelju zatečenog stanja, nismo u mogućnosti odgovoriti. Podnica groba izvedena je grubim klesanjem stijene. Kao i kod groba 61 i 62, i ovdje se uokolo groba primjećuju tragovi bijele žbuke za koju smo pretpostavili da je mogla služiti za učvršćivanje pokrova groba.

Širina groba pri vrhu iznosi 43-52 cm, a na dnu se smanjuje na 40 cm po sredini, odnosno 35 kod uzglavnice i donožnice. Dužina groba na podnici iznosi 176 cm (dužina na vrhu nije se mogla odrediti zbog postojećeg nasipa). Dubina groba je različita pa se tako

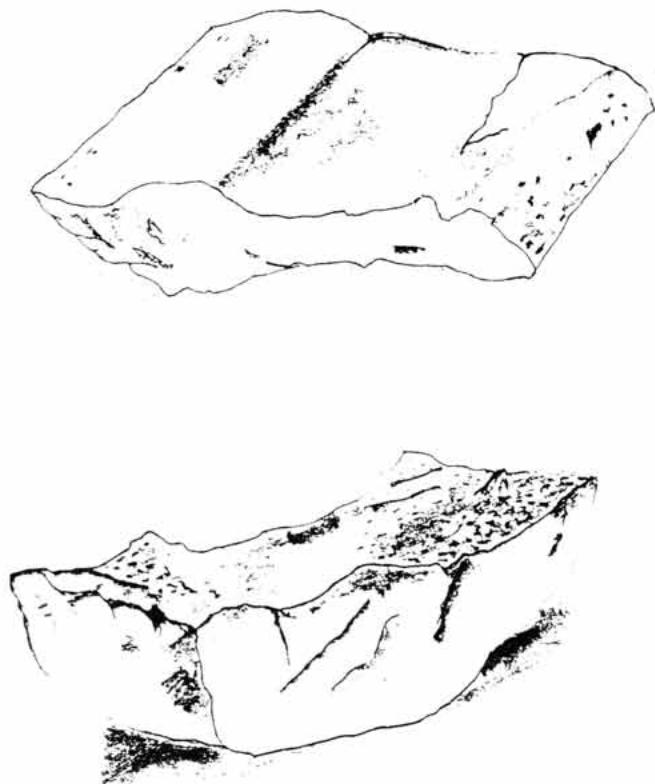
Sl. 5. Predmeti iz grobova 62 i 63

uz desnu bočnu stranu s 48 cm kod uzglavnice spušta na 40 cm kod donožnice, odnosno na lijevoj strani od 30 cm na 15 cm.

Odmah nakon dolaska uočili smo u grobu oveći polukružni komad bijela vapnenca s tragovima finog klesanja. Nakon njegova vađenja iz groba ustanovili smo da se radi o dijelu poklopca sarkofaga (sl. 4) na čijem se zaobljenom dijelu vide manji tragovi žbuke. Vjerojatno je služio u sekundarnoj uporabi kao dio pokrova groba, ali ne nužno baš ovoga. Dio poklopca sarkofaga sačuvan je u dužini 25 cm na jednoj, odnosno 22,5 cm na drugoj strani, najveće visine po sredini 16 cm i širine 45 cm. To je prvi nalaz na cijelom prostoru antičke Senije koji sigurno dokumentira i ovaj način sahranjivanja.⁹

Pri iskopu groba, kao i kod groba 62, pojavljivali su se na različitim dubinama i bez reda nepravilno manje ili nešto veće kamenje te ulomci keramike pa je i ovdje bilo jasno

Sl. 6. Dio poklopca sarkofaga

da je grob već ranije prekopan. To su potvrdili i nalazi ljudskih kostiju grupirani bez reda u trećini groba prema uzglavnici. Dijelovi kalote uz uzglavnicu i desnu bočnu stranu dokaz su da se glava pokojnika nalazila u SZ dijelu, ali se zbog fragmentiranosti nije mogao utvrditi njezin položaj. Kostu su se lako mrvile, a sudeći po njihovoj veličini, i ovdje se radi o ukopu odrasle osobe.

⁹ Budući da sačuvani dio nema niti istaka niti rupa za plombiranje, što odbacuje mogućnost da se radi o poklopcu neke žare, držimo sigurnim da se radi o dijelu poklopca sarkofaga. Za sada ne možemo odrediti jesu li se sahrane pokojnika u sarkofazima prakticirale na ovoj nekropoli, ili je dio poklopca donesen s nekog drugog mjesta i ovdje sekundarno upotrijebljen za pokrov groba, kako je to učinjeno i s pločom na kojoj se nalazi ovdje već spomenuti natpis Lucija Gavija Optata (J. Klemenc, Senj u prehistorijsko i rimsko doba, *Hrvatski kulturni spomenici*, 1, Senj, Zagreb 1940., str. 5.). Nejasnu formulaciju u J. Brunšmid, *Kameni spomenici...*, *VHAD*, n.s., 9, Zagreb 1907., str. 307., br. 644, da se iskopani ulomak ploče od vapnenca „upotrijebio kao materijal pri gradnji sarkofaga rimskog vremena, kojemu je kao donja strana služio kamen živac”, ne možemo više provjeriti. Možemo pretpostaviti da se radi o grobu pačetvorinskog oblika kojemu je ulomak ploče poslužio pri gradnji neke stranice ili pokrova, a ne nikako o sarkofagu (ili dijelu sarkofaga) kakav poznajemo u pravom smislu riječi.

Osim ulomaka keramike, za koje smo kazali da su se pojavljivali bez reda u iskopu i koji su najvećim dijelom veoma usitnjeni, a pokazuju ista svojstva kao i opisani ulomci keramike iz groba 62, nije pronađeno ništa. Skupljena su 32 ulomka, a od oblikovnih dijelova izdvojene su po dvije ručke i dva oboda posuda većih dimenzija te dno posudice prikazane na sl. 5. Dno posudice nađeno je pri rušenju nasipa javnog puta u koji grob dijelom ulazi. Stoga držimo da posudica nije pripadala inventaru groba.

Grob 64

Pod nazivom grob 64 samo smo uvjetno označili mjesto na kojem je plitkim klesanjem u gornjem SZ dijelu i samo uklesivanjem linije u donjem JI dijelu određen oblik groba. Površina stijene samo je grubo zaravnjena. Dužina iznosi 163 cm, širina po sredini 48 cm, a najveća isklesana dubina 12 cm.

Samo zatečeno stanje ne pruža nikakve podatke koji bi upućivali na mogućnost da je i ovo mjesto bilo mjesto ukopa. Svi mogući tragovi (suhozidna konstrukcija, korištenje amfora ili slično) uništeni su pri građevinskoj pripremi terena, a prema iskazu nije ih ni bilo. Tragovi žbuke uokolo nisu ustanovljeni. Budući da su okolni grobovi isklesani dublje ili pliće u tufu, a ovdje je klesanje samo započeto, možemo pretpostaviti da je ovo mjesto trebalo poslužiti za ukop do kojega nije došlo. Onaj koji je plitkim uklesivanjem naznačio mjesto ukopa, tako je odabrano i rezervirano nečije mjesto sahrane, odustao je, iz novčanih ili drugih nam nepoznatih razloga, od svoje nakane, a određeno mjesto nije uređeno kao grob.

* * *

Novootkriveni grobovi kasnoantičke nekropole na prostoru Dolac – Čopićevo naselje u Senju, iako bez vrednijih nalaza materijalne kulture, imaju dokumentacionu vrijednost i potvrđuju naše ranije zaključke. Ovom prigodom istraženi grobovi pripadaju tipu grobova pliće ili dublje isklesanim u tufu, čije su stijenke mogle biti obljepljene žbukom. Njihova orijentacija odgovara utvrđenoj orijentaciji SZ-JI, s tim da se glava nalazi na SZ. Pokojnici su sahranjeni ritusom inhumacije. Raspored grobova potvrđuje određenu pravilnost ukopa ove nekropole na redove. Grobovi su već jednom prije prekopani, što je utvrđeno i ranijim zaštitnim istraživanjima, a razlog je intenzivna uporaba ovog prostora u poljoprivredne, odnosno hortikulture svrhe tijekom prošlosti. Rezultat toga su prekopani ali ipak sačuvani grobovi, za razliku od novijih građevinskih aktivnosti kada se uporabom mehanizacije uništava sve i onemogućava čak i mogućnost najšturije dokumentacije.

Rijetke nalaze u grobovima, budući da su grobovi ranije prekopani, ne možemo držati za grobne priloge. Nedostatak priloga, odnosno samo manji broj grobova ove nekropole koji su sadržavali priloge, nije začuđujući ako imamo na umu vrijeme kada je nekropola u uporabi.¹⁰ Na temelju nalaza i analogija, sahranjivanje u ovoj nekropoli da-

¹⁰ Samo manji dio grobova sadržavao je grobne priloge koji su nam omogućili i datiranje ove nekropole u razdoblje 4.-5. st. O grobnim prilozima i njihovoj dataciji vidi: I. Fadić, Staklena boca iz Senja s reljefnim prikazom ljudske glave, *Senj, zb.*, 9, Senj 1981.-82. str. 53.-62.; Isti, Kasnoantička nekropola u Senju, *Senj, zb.*, 15, Senj 1988., str. 57.-64., sl. 1-4.

tira se u vrijeme od kraja 3. ili početka 4. st. do u 5. st., odnosno u vrijeme kasne antike ili bolje ranokršćanskog razdoblja Senije. Vrijeme je to kada prevladava kršćanska doktrina sa svojim pravilima i običajima koji se sigurno odražavaju i pri sahranjivanju pokojnika. Tom razdoblju u povijesti Senja, dakle 4. i 5. st., pripadaju i ovi novootkriveni grobovi kasnoantičke nekropole u predjelu Dolac-Čopićevo naselje, za čije preciznije kronološko determiniranje nemamo nikakvih čvršćih pokazatelja.

Na okolnom prostoru postoji još nešto zemljišta koje još nije bilo podvrgnuto građevinskim radovima i na kojem možemo očekivati još grobova. Nadajmo se da neće biti nasilno uništeni i da će dokumentirani podaci upotpuniti naše dosadašnje spoznaje i pružiti bolji uvid u kompleksnost problema ove najveće kasnoantičke nekropole u Senju.

NEUE SPÄTANTIKE GRÄBER-NEKROPOLEN IN DER ČOPIĆ-SIEDLUNG IN SENJ

Zusammenfassung

Der Raum Dolac-Čopićevo naselje (Čopić-Siedlung) ist schon von früher als die Stelle einer spätantiken Reihennekropole bekannt. Im Mai 1993 wurden in dieser Siedlung durch Schutzuntersuchung drei im Tuffstein flacher oder tiefer gehaute und in der Richtung WN-SO orientierte Gräber dokumentiert. In zwei Gräbern wurden dislozierte Skelettreste inhumierter Gestorbenen entdeckt, und daraus können wir Folgerung ziehen, daß sie schon früher umgegraben worden sind. Darum können spärliche Befunde in ihnen nicht als Inventar dieser Gräber betrachtet werden. Befund eines Teils vom Sarkophag, der als Teil der Decke von einem Grab höchstwahrscheinlich sekundär benutzt wurde, ist der erste dokumentierte Befund dieser Art im ganzen Gebiet der antiken Senia. Grab Nr 64 ist nur bedingungsweise so genannt, weil man supponiert, daß diese zur Beerdigung vorausgesehene Stelle nie als Grab eingerichtet worden ist.

Die untersuchten Gräber können auf Grund der Ausarbeitungsweise, Richtung, Lage und Analogie mit schon früher untersuchten Gräbern dieser spätantiken Nekropole nur beiläufig in den frühantiken Zeitabschnitt der Senia (4/5 Jahrhundert) datiert werden, weil die Beweise für eine präzise chronologische Determinierung noch nicht bekannt sind.